

Stefan Majdanowski

W latach 1952–1956 studiowałem geografię na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Mile wspominam okres studiów i ówczesnych wykładowców. Największy wpływ na moje późniejsze zainteresowania naukowe wywarli prof. dr hab. Rajmund Galon i doc. dr Stefan Majdanowski. Profesor Galon w tym czasie prowadził wykłady z geomorfologii, geomorfologii Polski i z gospodarki wodnej Polski, docent Majdanowski zaś z meteorologii i klimatologii, hydrografii i oceanografii oraz geografii fizycznej Polski. Jego wykłady cechowały się prostotą konstrukcji i jasnością ujęcia tematu. Potrafił wzbudzić u słuchacza zainteresowanie omawianymi zagadnieniami. W ważnych momentach wykładu „zwalniał” relację słowną, co umożliwiało słuchaczom swobodne zapisanie najbardziej istotnych wiadomości. Wykorzystywał też swoje umiejętności rysunkowe i kredą na tablicy w nakreślony kontur obszaru Polski wprowadzał informacje dotyczące budowy geologicznej, rzeźby czy klimatu. Mam do dziś zachowany zeszyt z notatkami z Jego wykładów z geografii fizycznej Polski. Po wielu latach, kiedy wiosną 1993 r. podjąłem wykład z geografii fizycznej Polski dla studentów Uniwersytetu w Wiedniu, na bazie tych notatek zbudowałem niektóre wykłady dotyczące klimatu.

W końcu trzeciego roku studiów zostałem skierowany na Jego seminarium magisterskie. Otrzymałem zadanie: opracowanie rzeźby i budowy geologicznej Dębowej Góry pod Wyrzyskiem. Dębowa Góra (193,7 m n.p.m.) – to potężne kopulaste wzgórze leżące tuż nad krawędzią pradoliny Noteci o wysokości względnej do 140 m w stosunku do dna pradoliny. Ustaliliśmy harmonogram prac badawczych, w szczególności dotyczący prac terenowych. Zalecił mi szczegółowe kartowanie geomorfologiczne na podkładzie mapy topograficznej w skali 1:25 000, opracowanie w terenie naturalnych odsłoneń geologicznych i wykonanie płytkich wierceń. Systematycznie kontrolował postępy w pracy. Wymagał dokładności w kartowaniu geomorfologicznym. Zachęcał do pokonywania trudności w zbieraniu dokumentacji geologicznej. Był zycziwym i liberalnym opiekunem. Kiedy sformułowałem swoją opinię dotyczącą genezy Dębowej Góry jako moreny spiętrzonej okazało się, że spodziewał się innego wyniku pracy. Sądził, że Dębowa Góra ma założenia tektoniczne i jest wysadem solnym. Uznał jednak moje poglądy, gdyż dysponowałem przekonującymi dowodami w postaci dokumentacji geologicznej.

Wiosną 1956 roku Stefan Majdanowski zaproponował mi asystenturę w Zakładzie Geografii Regionalnej. Ucieszyła mnie ta propozycja. Jednakże nie uzyskał etatu dla asystenta i nie mogłem być zatrudniony na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Po egzaminie magisterskim stanąłem przed uczelnianą komisją i zostałem skierowany do pracy w Instytucie Geografii PAN – do Pracowni Mapy Geomorfologicznej i Hydrografii w Toruniu kierowanej przez prof. dr hab. Rajmunda Galona. W tym czasie absolwentów kierowano do pracy na podstawie tzw. nakazu pracy. Zebrane doświadczenie z pracy terenowej nad realizacją pracy magisterskiej mogłem w pełni wykorzystać w miesia-

cach letnich 1956 r., kiedy to podjąłem kartowanie geomorfologiczne i hydrograficzne na obszarze Wysoczyzny Krajeńskiej. Z docentem Majdanowskim spotykałem się dość często, gdyż pracowaliśmy w tym samym gmachu Collegium Minus, w którym mieściły się zakłady geograficzne Uniwersytetu, a Instytut Geografii PAN miał do dyspozycji trzy małe pokoje. Czasem byłem zapraszany przez doc. Majdanowskiego do Jego gabinetu na szklaneczkę dobrej aromatycznej kawy. Wcześniej nie znałem tego napoju. Po powrocie z badań terenowych w sierpniu 1957 r. dowiedziałem się, że doc. dr Stefan Majdanowski zmarł nagle 7 lipca. Ostatnie dni swego życia poświęcił studentom trzeciego roku geografii, którzy pod Jego kierunkiem odbyli 10-dniową wycieczkę geograficzną w Karpaty. Wycieczka ta zakończyła się 2 lipca 1957 r.

Dla mnie doc. dr Stefan Majdanowski pozostanie na zawsze wzorem wspaniałego wykładowcy i dociekliwego naukowca. Obecnie dla młodszego pokolenia geografów Jego osoba jest prawie nieznaną, a Jego prace są rzadko czytane i cytowane. Może to krótkie wspomnienie spowoduje zainteresowanie nie tylko Jego osobą, ale przede wszystkim wzorowymi opracowaniami naukowymi. Główne Jego prace naukowe ukazały się na łamach Przeglądu Geograficznego.

*

Stefan Majdanowski urodził się 22 listopada 1914 r. w Dębiczu (województwo poznańskie). Egzamin dojrzałości złożył w 1934 r. Po odbyciu służby wojskowej w 1936 r., rozpoczął studia na kierunku geografii na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Studia Jego przerwała II wojna światowa. W 1939 roku znalazł się w Armii Polskiej. W zaciętych bojach pod Kutnem podchorąży S. Majdanowski zostaje 12 września 1939 r. ciężko ranny w klatkę piersiową. Blisko rok przebywa w szpitalu poznańskim i leczy swoje rany. Pozostał jednak 45-procentowym inwalidą. Po oswobodzeniu Poznania w lutym 1945 r. z upoważnienia delegata rządu zajmuje się organizacją zniszczonego Instytutu Geograficznego Uniwersytetu Poznańskiego. Po przybyciu właściwego kierownictwa zostaje mianowany młodszym asystentem przy Katedrze Geografii Fizycznej.

Równocześnie kończy ostatni rok studiów (luty 1946 r.). Opiekunem Jego pracy magisterskiej, a później promotorem pracy doktorskiej był prof. dr hab. August Zierhoffer. Pracę doktorską pt. *Zagadnienie rynien jeziornych na niżu europejskim* obronił w czerwcu 1948 r., a we wrześniu tego roku został mianowany adiunktem. W roku 1949 na zlecenie Państwowego Instytutu Geologicznego przeprowadził kartowanie geologiczne w obrębie arkusza Kcynia w skali 1:25 000. W teczce akt osobowych dr. Stefana Majdanowskiego w archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (K8/46) znalazłem kilkustronicowe sprawozdanie z tych badań. W tej teczce znajduje się także pismo kie-

rownika Zakładu Geografii UAM prof. A. Zierhoffera z 6 kwietnia 1950 r., informujące, że dr Majdanowski przystąpił do pracy nad tematem *Hydrografia i morfologia dorzecza Obry* – „temat ten, w razie należytego ujęcia będzie mógł służyć jako praca habilitacyjna”.

We wrześniu 1953 r. S. Majdanowski zostaje przeniesiony do Torunia na Uniwersytet Mikołaja Kopernika, gdzie w charakterze zastępcy profesora obejmuje kierownictwo Zakładu Geografii Regionalnej. W 1954 r. zostaje mianowany docentem. W latach 1953–1957 jest też p.o. kierownika Katedry Meteorologii i Klimatologii, a w roku akademickim 1954–1955 prodziekanem Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi.

W swoim dorobku ma 37 opublikowanych pozycji. Najważniejsze prace zamieszczał na łamach Przeglądu Geograficznego:

1. *Rozmieszczenie, gęstość i kierunki rynien jeziornych na Nizinie Polskiej*, 21, 1947, (wyd. 1948), s. 37–69.
2. *Katalog jezior Odry i rzek pobrzeża bałtyckiego między Odrą a Wisłą*, 23, 1953, s. 137–146.
3. *Jeziora Polski*, 24, 2, 1954, s. 17–50.
4. *Zagadnienie ogólnej cyrkulacji atmosferycznej w czasie ostatniego zlodowacenia*, 27, 1955, s. 55–80.
5. *The distribution and genetic types of Polish lakes*, 28, Supplement, 1956, s. 61–74.

Władysław Mrózek (1958) we wspomnieniach o Majdanowskim podaje, że „na uwagę zasługują następujące prace znajdujące się jeszcze w rękopisach: hydrografia i morfologia dorzecza Obry..., morfologia glacialna Doliny Strążyskiej w Tatrach, studium morfologiczne Wielkopolskiego Parku Narodowego pod Poznaniem, studium morfologiczne doliny przełomowej Warty i inne”. Niestety mimo poszukiwań nie udało mi się odnaleźć tych rękopisów.

Jan Szupryczyński
IGiPZ PAN, Toruń

Opracowania bio-bibliograficzne

1. Sprawozdanie Towarzystwa Naukowego Torunia, 11, 1–4, S. *Majdanowski*, Toruń 1959, s. 81–83.
2. Mrózek W. – *Stefan Majdanowski*, *Czasopismo Geograficzne*, 29, 1958, s. 130–134.
3. *Pracownicy nauki i dydaktyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 1945–2004. Materiały do biografii – Majdanowski Stefan*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2006, s. 434.

